

ÖK-sekretariatet

Protokoll nr 1/2023 från möte med övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet

Tid: Den 17 maj

Plats: Frösö Park hotell, Östersund

Dagordning: Se bilaga 1

Deltagare: Se bilaga 2

1 Mötets öppnande

Ordföranden Tobias Olsson (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) förklarade mötet öppnat och hälsade ledamöterna välkomna.

2 Godkännande av dagordningen

Övervakningskommittén beslutade att godkänna dagordningen.

Inga övriga frågor anmäldes.

3 Information och beslut om årsrapport 2022

Thérèse Ljungquist (**ÖK-sekretariatet**) presenterade årsrapporten för landsbygdsprogrammet (se bilaga 3).

Övervakningskommittén beslutade att godkänna årsrapporten med några mindre redaktionella justeringar. ÖK-sekretariatet får göra ytterligare redaktionella ändringar.

Urve Laas (**EU-kommissionen**) förtydligade att synpunkter från kommissionen lämnas efter det att rapporten är inskickad.

4 Jordbruksverkets lägesrapport om programmets genomförande

Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) presenterade lägesrapporten för landsbygdsprogrammet (se bilaga 4).

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) hade frågor om pengarna för rovdjursstängsel gällande fördelning, efterfrågan, central pott samt om insatserna blivit dyrare. Pasi Kemi (**ÖK-sekretariatet**) svarade att Jordbruksverket inte har fått några indikationer på att efterfrågan skulle vara hög. Det finns en nationell avropspott men den har ingen stark efterfrågan. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) tillade att det kommer in ansökningar då och då, men att ersättning per meter är låg vilket kan förklara lågt söktryck.

Josefine Johansson Zuazu (**Ekologiska Lantbrukarna**) undrade varför det inte är högre ansökt areal för kompensationsstödet. Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) svarade att det har konstaterats att målvärdet är för högt beräknat och att det inte har ändrats. Det finns ingen djupare utredning.

Annette Andersson (**Naturvårdsverket**) undrade om det går att uppskatta omfattningen av ansökningar som väntar på det nationella ersättningsprogrammet. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) svarade att från Länsstyrelsens sida är intrycket är att pengarna inte kommer att motsvara intresset. Stefan Carlsson ville också veta ifråga om engångsröjning om det är något av de angivna skälen till att varför det inte har gått så bra som är starkare. Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) svarade att det inte har analyserats. Stefan Carlsson kommenterade att stödet är krångligt för sökande och dyrt att administrera och länsstyrelsen uppfattar att lantbrukare har valt att söka miljöersättningen för restaurering av betesmarker istället.

Patrik Cras (**Sveriges lantbruksuniversitet**) frågade om konsekvenserna för handläggningskapaciteten när den förenklade metoden för handläggning av projekt- och företagsstöd inte kan användas. Olof Johansson (**Jordbruksverket**) menade att kapaciteten måste öka med hjälp av sådant som ligger inom ramen för regelverket, exempelvis kan förenklade kostnadsalternativ eller annan effektivisering snabba upp hanteringen. Jordbruksverket är på gång med det arbetet.

5 Stödmyndigheternas lägesrapporter

Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**), Anders Frisk (**Skogsstyrelsen**), Ingela Nilsson (**Sametinget**), Pasi Kemi (**Jordbruksverket**), Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**), Jenny Edvinsson (**LLU**) och Camilla Jägerhem (**Tillväxtverket**), presenterar läget i programgenomförandet utifrån respektive verksamhet (se bilagor 5–11).

Diskussion

Jenny Edvinsson (**LLU**) undrade om det finns könsuppdelad statistik för landsbygdsprogrammet som helhet. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) svarade att det finns i viss mån och att relationen är ungefär densamma som för Sametinget.

Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**) ville veta vad det är för typ av projekt som Jordbruksverket handlägger. Pasi Kemi (**ÖK-sekretariatet**) svarade att det är projekt inom satsningarna för ekologisk produktion, Eldrimner, nationella kompassen (syftar till att främja mer träffsäkra projekt), men att det även är förlängningar av projekt.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade, apropå Tillväxtverkets satsning med kommuner som målgrupp för stöden, hur Tillväxtverket arbetar med privata aktörer inom investeringar för rekreation och turism och med urvalskriterier. Camilla Jägerhem (**Tillväxtverket**) svarade att det finns tydliga urvalskriterier. När det gäller stärkt service finns en tydlig regional styrning för lokal service och kommunen är en viktig part, det är oftast där som kedjan brister. Det spelar ingen roll att det finns stödpengar om inte den kommunala sidan finns med och stärker upp i servicefrågorna enligt Camilla Jägerhem.

Lena Callisen (**Jordbruksverket**) undrade hur Tillväxtverket ser på samarbetet med leaderområdena. Camilla Jägerhem (**Tillväxtverket**) svarade att leader är en viktig part, särskilt i nästa programperiod. Tillväxtverket ser det som att den kommunala delen är en grundplatta och man uppmuntrar till att ha med leader på kommunal nivå.

6 Information från Förvaltningsmyndigheten (gemensamt med ÖK SP)

Olof Johansson (**Jordbruksverket**) informerade om arbetet med strategisk plan som kommit igång och flyter på som planerat.

Olof informerade vidare att Jordbruksverket har fått regeringsuppdrag om effektivisering av genomförandet av CAP samt långsiktig strategi för markuppföljning. Målet med det förstnämnda är att minska administrationskostnaderna och göra det billigare för stödmottagare i deras hantering, men även säkerställa att finansiella korrigeringar minskar jämfört med tidigare period. Uppdraget ska delrapporteras i september och slutlevereras den 31 maj nästa år.

Olof Johansson gav även en lägesuppdatering av de fyra aktuella revisionerna som EU-kommissionen genomfört. En av dem är nu avslutad och de andra pågår. En ytterligare revision är aviserad från kommissionen. Revisionsrätten gjorde en revision i september som avslutades utan anmärkning.

Diskussion

Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva/ÖK LBP**) ville få svar på hur man ska lösa problematiken med långa transporter för mjölk och slakt och vikten av att främja småskalig hantering och god djurvälstånd. Magnus Strömberg menade också att produktionen minskar inom flera sektorer och att andelen unga företagare minskar. **Ordföranden** kommenterade att detta är viktiga frågor för konkurrenskraften. Frågan om småskalighet dyker upp mer och mer och blir mer aktuell, så även beredskapsfrågan. Olof Johansson (**Jordbruksverket**) svarade att programmen inte kan lösa allt detta även om det finns flera olika stöd som syftar till att främja en förnying av jordbruksföretagarna. Det finns också stöd för livsmedelsförädling.

7 Information från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (gemensamt med ÖK SP)

Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) informerade om två ändringar av strategiska planen som är på gång. Skriftlig procedur pågår för den första ändringen som innehåller rättningar och kompletteringar, men även förslag införa förädlingsstöd och att justera målvärden för fånggröda och mellangröda. Jordbruksverket har lämnat önskemål om ändringar. Dessa har Regeringskansliet inte tagit ställning till än. För den andra ändringen har Jordbruksverket fått i uppdrag att svara på om större ändringar behövs. Underlaget ska lämnas i slutet av oktober. Planen är att ÖK ska få underlaget för yttrande under våren 2024. Jordbruksverket har även haft uppdrag om AKIS-samordningen i Sverige. Rapporten granskas av Regeringskansliet. Livsmedelsstrategin 2.0 är en stor fråga på departementet. Synpunkter och önskemål har samlats in. Bearbetning av åtgärdsförslag ska pågå under hösten. Efter det kommer sannolikt någon form av beslut. **Ordföranden** tillade att regeringens fokus är lönsamhet, förenkling och robusthet. Det finns en funktionsbrevlåda för inspel om livsmedelsstrategin som även ska användas av myndigheter. Åsa Wolgast Broberg informerade vidare om att arbetet har inletts om CAP 2028. Departementet räknar med en hearing tidig vår 2024 kring Sveriges ståndpunkter inför förhandlingarna. En ny forsknings- och innovationsproposition förbereds. En begäran har gått ut om att till oktober 2023 inkomma med förslag. Departementet tittar på en strategi om utrikeshandel m.m. (exportstrategi). Landsbygdsfrågorna är en del av det. En sista informationspunkt var att från 2025 ska villkor om social konditionalitet (bl.a. arbetsvillkor) läggas till i strategiska planen. En utredning om detta ska pågå till april 2024.

Diskussion:

Katarina Wolf (**LRF Ungdomen**) undrade om ett ändringsförslag av strategisk plan gällande unga. Urve Laas (**EU-kommissionen**) svarade att kommissionen redan under förberedelserna för godkännandet av strategisk plan hade bett om en justering av en skrivning om ålderskriteriet då det inte stämde överens med förordningen. Ändringen rörde en tidigare text som låg kvar.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade om den pågående skriftliga proceduren är den enda avstämningen med ÖK. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att det eventuellt skulle kunna bli aktuellt med ytterligare avstämning vid stora förändringar. Kommittén har haft önskemål om att komma in tidigt i processen. Då behöver det ske innan regeringen har tagit ställning.

Josefin Hjort (**Havs- och vattenmyndigheten**) undrade om det finns något utkast till uppdaterad livsmedelsstrategi att reagera på. **Ordföranden** svarade att det inte finns något sådant ännu.

Jenny Edvinsson (**LLU**) förde fram att livsmedelsfrågor men också frågor beredskap kan hanteras av Leader och undrade om Leader finns med i arbetet kring livsmedelsstrategin. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att Leader liksom andra kan lämna synpunkter till funktionsbrevlådan, men att nätverket kanske också kan vara en ingång för Leader. Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket/Nätverket för GJP**) svarade att man har uppmuntrat medlemmarna att använda funktionsbrevlådan. Anna Wikström är departementets kontaktperson i nätverkets styrgrupp och skulle också kunna kontaktas enligt Maria Gustafsson.

8 Information från EU-kommissionen (gemensamt med ÖK SP)

Urve Laas (**EU-kommissionen**) konstaterade det inte finns mycket nytt att säga om landsbygdsprogrammet. Det är dock viktigt att ha fortsatt fokus även om programperioden är i sin slutfas (programmet är förlängt till 2022 men betalningar kan göras fram till slutet av 2025, parallellt med betalningar från den strategiska planen). Kommissionen håller med Jordbruksverket och departementet om att budgetutnyttjandet är högt, även jämfört med EU-genomsnittet där det svenska programmet har en utnyttjandegrad på 10 procentenheter över det. Det är viktigt att försöka uppnå målen och bra med information om måluppfyllelsen i årsrapporten, inbegripet för de åtgärder som behöver mer uppmärksamhet på grund av låg måluppfyllelse och anledningarna till detta. Resultatramen visar landsbygdsprogrammets övergripande måluppfyllelse. Urve Laas informerade även generellt att årsrapporter ska lämnas ända till 2026. Det är möjligt att göra programändringar fram till den 30 september 2025. Reglerna medger en ändring per år och utöver det tre ytterligare ändringar under programperioden. Ändringar som görs till följd av ändringar i EU-reglerna räknas inte in i det tillåtna antalet. Ex post utvärdering ska göras av medlemsstaterna före december 2026. Kommissionen ska sedan göra en sammanfattning.

Anneli Weinholt (**EU-kommissionen**) informerade att fokus för den nya programperioden har varit att starta upp och påbörja genomförandet av strategiska planer. Det är en inlärningsprocess som pågår. Det är positivt att höra att det har gått bra för Sverige. Det är viktigt i samband med ändringar av strategiska planer att behålla den ambitionsnivå som har beslutats inom miljö och klimat. Kommissionen har gjort en översyn av de strategiska planerna, se <https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-04/approved-28-cap-strategic-plans-2023-27.pdf>. I slutet av året kommer en större översyn göras av hur målen nås. Lägesuppföljning är en löpande process och redovisas bland annat i årliga prestationsrapporter som ÖK ska ta del av och yttra sig om. Resultatindikatorer för alla länder redovisas löpande på kommissionens webbplats, se https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardCapPlan/result_indicators.html.

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade hur införandet av strategiska planer ser ut för andra länder. Urve Laas (**EU-kommissionen**) svarade att det inte går att få helhetsbild

än då alla inte har stängt sina ansökningsprocesser. Ändringar av strategiska planer både pågår och har genomförts.

Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket/Nätverket för GJP**) tillade att det europeiska CAP-nätverket har tre så kallade ”subgroups” där kollegor ingår¹.

9 Övriga frågor

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) hade önskemål att dokument ska numreras enligt dagordningspunkterna och att föregående mötesprotokoll ska skickas tillsammans med övriga möteshandlingar. **ÖK-sekretariatet** noterade detta.

Jenny Edvinsson (**LLU**) önskade få rapport om andelen kvinnor respektive män som är stödmottagare. Pasi Kemi (**ÖK-sekretariatet**) svarade att det inte är möjligt för hela programmet, men för vissa stöd. Exempelvis visar aktuell statistik att andelen kvinnor inom startstöd är cirka 20–24 % och inom investeringsstöd är andelen kvinnor 8 %. Inom stöd för nya jobb är omkring hälften av stödmottagarna företag, men utöver det är nästan en fjärdedel kvinnor och ungefär lika många är män. Jordbruksverket utlovade en ny sammanställning till nästa ÖK-möte. Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**) frågade om jämställdhetsaspekter tas om hand i den strategiska planen.

10 Nästa möte

Ordföranden föreslog att nästa möte hålls den 21 november. Önskemål fanns om att lägga ut mötesdatumen tidigare. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) flaggade för att det kanske behövs andra mötestider framöver och en mer långsiktig plan.

ÖK-sekretariatet kommer att skicka enkätfrågor om detta mötets genomförande (se svaren i bilaga 12).

11 Mötets avslutande

Ordföranden tackade samtliga deltagare och avslutade mötet.

Tobias Olsson

Thérèse Ljungquist

Ordförande

Övervakningskommittén sekretariat

Protokollet har signerats, men på grund av krav på tillgänglighetsanpassning publiceras det utan namnunderskrifter på webbsidan

¹ I gruppen implementering av strategisk plan deltar Sofia Björnsson från nationella nätverket och Lena Callisen från förvaltningsmyndigheten. I gruppen innovation och kompetensutveckling ingår Sofia Olander från förvaltningsmyndigheter samt Ulrik Lovang från nationella nätverket och Jenny Cederholm från rådgivningen eftersom hon representerar det i Assemblyn. I gruppen för Leader deltar Anna Helmers från förvaltningsmyndigheten, Mia Lundkvist från nätverket samt Marion Eckardt från LUS.